

6^η Ενότητα: Οι δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου

Γλώσσα Α' Γυμνασίου

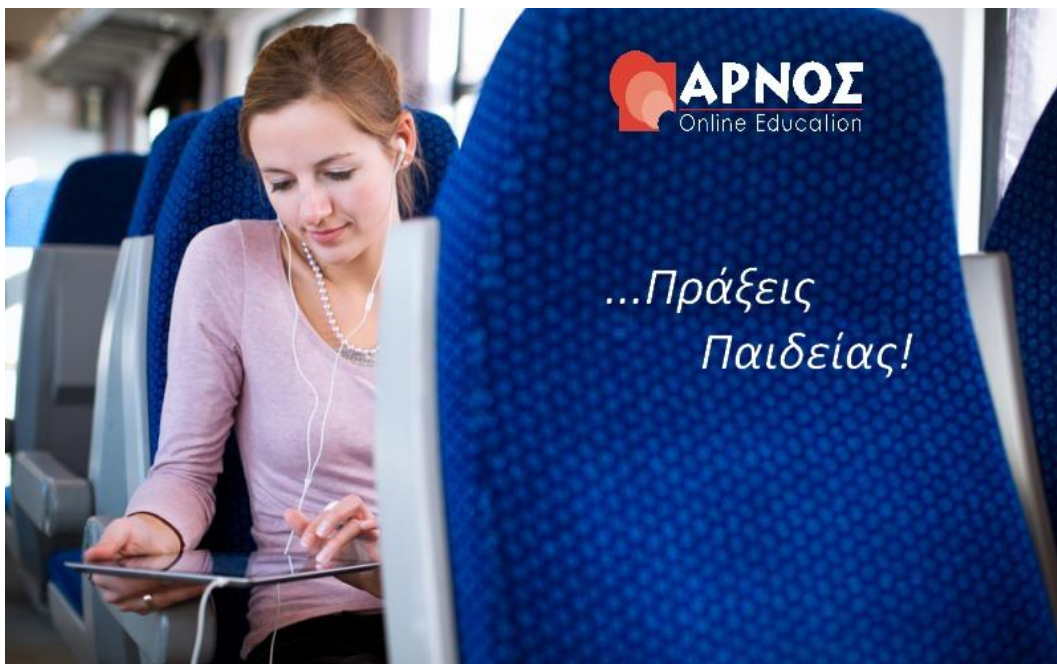

Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

σχ. βιβλίο (σ.σ. 100 - 109)

Φροντιστηριακό e-μάθημα

Γυμνάσιο: 9.000 μαθήματα με βίντεο-διδασκαλία

Μελέτη όπου, όποτε και όσο εσύ θες!

Διδάσκουμε μεθοδικά σε βίντεο τη θεωρία του σχολικού βιβλίου και λύνουμε όλες τις ασκήσεις

Δημιουργούμε συνεχώς νέα βίντεο με διδασκαλία για τις εκπαιδευτικές σου απαιτήσεις

Παίζουμε και μαθαίνουμε με on line test αξιολόγησης & SOS διαγωνίσματα προσομοίωσης για τις εξετάσεις

Λύνουμε απορίες ζωντανά on line καθημερινά 3 μ.μ. - 8 μ.μ.

6η Ενότητα : Οι δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

A. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ερωτήσεις κατανόησης

Κείμενο 1 [Μουσεία του κόσμου] (σελ.100)

1. Ποια είδη μουσείων μπορείτε να αναφέρετε από τον «ατελείωτο κατάλογο» που υπάρχει; • Ποιοι χώροι χρησιμοποιούνται ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία ενός μουσείου;

• Μουσεία τέχνης, επιστημών, φυσικής ιστορίας, αρχαιολογικά, ιστορικά, εθνολογικά, λαογραφικά, νομισματικά, πολεμικά, ναυτικά, πολιτισμών, κέρνα, τεχνολογίας, εκκλησιαστικά, θεατρικά, ολυμπιακά, παιδικής τέχνης, ελιάς και λαδιού...

• Τα μουσεία δεν μπορούν να στεγαστούν αποκλειστικά σε κτίρια που χτίζονται ειδικά γι' αυτό το σκοπό. Πολλά κτίρια μουσείων αρχικά ήταν σπίτια (π.χ. το Μουσείο Μπενάκη), παλάτια (όπως το Ερμιτάζ, το παλάτι του τσάρου στην Αγία Πετρούπολη), ακόμα και παλιά εργοστάσια! Εκτός όμως από αυτά ακόμα και ένας υπαίθριος χώρος, ένα ενυδρείο, ένας βοτανικός ή ζωολογικός κήπος μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μουσεία.

2. Αναφέρετε μερικά από τα σημαντικότερα μουσεία του κόσμου τα οποία παρουσιάζονται στο κείμενο. • Ποιο από τα μουσεία αυτά έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μας τους Έλληνες;

• **Σημαντικά μουσεία:** Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στη Νέα Υόρκη, Βρετανικό Μουσείο στο Λονδίνο, Μουσείο Βατικανού στη Ρώμη, η Πινακοθήκη Ουφίτσι στη Φλωρεντία, το Λούβρο στο Παρίσι, το Πράδο στη Μαδρίτη και το Μουσείο Ερμιτάζ στην Πετρούπολη.

• Το μουσείο που έχει ιδιαίτερη σημασία για μας τους Έλληνες είναι το Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου, στο οποίο βρίσκονται τα Μάρμαρα του Παρθενώνα (ελγίνεια μάρμαρα). Πρόκειται για συλλογή μαρμάρων τα οποία είχε αφαιρέσει και μεταφέρει

στη Μ. Βρετανία το 1806 ο λόρδος του Έλγιν, πρεσβευτής στην Οθωμανική Αυτοκρατορία από το 1799 μέχρι το 1803.

Κείμενο 2 [Παρατηρώντας και ζωγραφίζοντας ωραίους πίνακες] (σελ.101)

1. Ποια χαρακτηριστικά του αλόγου και του καβαλάρη προσπάθησε να αποδώσει ο Φρ. Ρέμινγκτον;

Ο Φρ. Ρέμινγκτον προσπαθεί να αποδώσει στον πίνακα αυτό τη δύναμη και τη ζωντάνια του αλόγου και του αναβάτη του καθώς και την αγριότητα του αλόγου. Αυτό το μυώδες ζώο και ο τραχύς καβαλάρης αγωνίζονται μαζί να κρατήσουν την ισορροπία τους γέρνοντας προς την αμμώδη και χωρίς κανένα δέντρο πλαγιά. Η έντονη κίνηση του πίνακα είναι φανερή και στον τρόπο που εικονίζεται η ουρά και η χαιτή του αλόγου καθώς και από τη στάση του σώματος του αναβάτη, που προσπαθεί να κρατήσει την ισορροπία του φέρνοντας το δεξί του χέρι προς τα πίσω. Το άλογο έχει όλα τα χαρακτηριστικά ενός ιδιαίτερα όμορφου, ατίθασου και ρωμαλέου ζώου, ενώ ο αναβάτης, τραχύς και μοναχικός, μοιάζει να έχει βγει από ταινία της άγριας δύσης με το καουμπόικο καπέλο του, το χαρακτηριστικό παντελόνι, το καρό πουκάμισο και το λάσο στο χέρι.

2. Ποια στοιχεία «κάνουν το άλογο να φαίνεται πιο ζωηρό, πιο γρήγορο, πιο ενεργητικό» στον πίνακα του Τ. Ζερικό;

Το άλογο φαίνεται εκνευρισμένο, το καταλαβαίνουμε από το ασπράδι του ματιού του. Ο ζωγράφος προσθέτει απειλητικά μαύρα σύννεφα στον ουρανό, για να κάνει την ατμόσφαιρα του πίνακα ακόμα πιο ζοφερή. Συγχρόνως, όμως, οι λεπτομέρειες αυτές κάνουν το άλογο να φαίνεται ακόμα ζωηρό, γρήγορο και ενεργητικό, αν και στέκεται ακίνητο.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

ARNOS
Online Education

...Πράξεις Παιδείας!

Κείμενο 3 [Ένα παιχνίδι... της Νέας Τάξης] (σελ. 102)**1. Ποια είναι τα τεχνικά πλεονεκτήματα του νέου ηλεκτρονικού παιχνιδιού, σύμφωνα με τον συγγραφέα;**

Τα γραφικά του παιχνιδιού είναι ιδιαίτερα εξελιγμένα. Ο σχεδιασμός κτιρίων οχημάτων διακρίνεται για τη λεπτομέρεια και τον ρεαλισμό του. Η κίνηση των στρατιωτικών δυνάμεων διακρίνονται για έναν ρεαλισμό πρωτόγνωρο για παιχνίδι του είδους. Αξιόλογη είναι η δουλειά στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης και της κίνησης στον χάρτη. Οι αντίπαλοι επιτίθενται ακολουθώντας πιστά τα στρατιωτικά εγχειρίδια τακτικής, υπάρχουν μουσικά θέματα που ταιριάζουν με την κουλτούρα κάθε έθνους, αλλά και τη δράση του παιχνιδιού. Το κεντρικό μενού ελέγχου είναι γενικά εύχρηστο στη δομή του, αν και δεν διαθέτει τη δυνατότητα ταξινόμησης των μονάδων. Οι στρατιωτικές δυνάμεις, τα οχήματα, οι εγκαταστάσεις έχουν πλήρως ανανεωθεί, σε σχέση με τα υπόλοιπα παιχνίδια της σειράς. Τέλος, το C&C GENERALS έχει σύστημα αξιολόγησης και συλλογής πόντων εμπειρίας, γεγονός που επιτρέπει την πρόσβαση σε αναβαθμίσεις των όπλων και νέα οπλικά συστήματα.

2. Ποιος είναι ο λόγος για τον οποίο ο συντάκτης του κειμένου δε θα επέλεγε το συγκεκριμένο παιχνίδι;

Ο συντάκτης δεν θα επέλεγε το συγκεκριμένο παιχνίδι: **α.** επειδή είναι μικρό σε διάρκεια. **β.** Δεν διαθέτει θαλάσσιες στρατιωτικές δυνάμεις, περιορίζοντας έτσι στα 2/3 τις διαθέσιμες επιλογές χρήσης των στρατιωτικών δυνάμεων, γεγονός που λειτουργεί σε βάρος του ρεαλισμού. **γ.** Οι αντίπαλοι στο παιχνίδι είναι τρεις: οι ΗΠΑ, η Κίνα και η GLA. Οι Αμερικανοί έχουν σαφέστατη υπεροπλία, την πιο σύγχρονη τεχνολογία και τους πιο καλούς σκοπούς, οι Κινέζοι διαθέτουν τα καλύτερα άρματα μάχης και πυρηνικά. Υπάρχει και η GLA, μια επαναστατική δύναμη τα μέλη της οποίας μοιάζουν με Άραβες τρομοκράτες, που ανάμεσα στα άλλα όπλα διαθέτουν βιοχημικά και εκρηκτικά, τα οποία δεν διστάζουν να χρησιμοποιήσουν ακόμα και εναντίων του λαού τους. Είναι λοιπόν φανερό και απaráδεκτη η απόπειρα προπαγάνδας υπέρ των καλών Αμερικανών και εναντίων των κακών Αράβων. Αυτός ο τελευταίος είναι και ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο ο συντάκτης του κειμένου απορρίπτει το παραπάνω παιχνίδι.

Κείμενο 4 [Έπλασε μέσα του ένα τοπίο...] (σελ. 103)

- 1. Πώς περιγράφει η συγγραφέας τόσο το τοπίο στο ρέμα του Κηφισού όσο και τη συμπεριφορά των μαθητών;**

Το τοπίο στο ρέμα του Κηφισού όπως το περιγράφει η συγγραφέας: Εκεί που σήμερα είναι η Εθνική οδός, κυλούσε το ποτάμι ανάμεσα στις καλαμιές, τις λεύκες και τα πλατάνια που φύτρωναν στις όχθες του. Εκτός από τα δέντρα, στις όχθες του Κηφισού καλλιεργούσανε περιβόλια, ενώ κοντά υπήρχε και ένα εγκαταλελειμμένο μπαρουτάδικο. Το μπαρουτάδικο, έμοιαζε με κάστρο και ήταν το αγαπημένο μέρος για παιχνίδι των παιδιών. Ανέβαιναν, λουπόν, στο «κάστρο» τ' αγόρια και από την μισογκρεμισμένη του σκάλα έβγαιναν σε έναν εξώστη απ' όπου πηδούσαν αλαλάζοντας στην άμμο του ποταμού.

Οι μαθητές άκουγαν τη δασκάλα τους μαγεμένοι, ενώ προσπάθησαν να μετρήσουν και ένα κοπάδι χελιδόνια που πέρασε από εκεί, καθώς ο Κηφισός ήταν κατοικία και πέρασμα πουλιών.

- 2. Πώς επηρέασε η αφήγηση της δασκάλας (της κυρίας Σουμέλας) τη φαντασία του Στάθη;**

Ο Στάθης εντυπωσιάστηκε βαθιά από την αφήγηση της δασκάλας. Η εικόνα των αηδονιών που τραγουδούν την ώρα που κάποιος κολυμπά στο ρέμα με τα πλατάνια ήταν για το παιδί μια εικόνα προερχόμενη από άλλον κόσμο. Ο Στάθης ταύτισε την εικόνα αυτήν με τον Παράδεισο. Πίστεψε ότι μονάχα στον Παράδεισο μπορούσε να συμβεί κάτι τόσο μαγικό και ήταν μια εικόνα που τον ακολούθησε για πάντα σε όλη του τη ζωή.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

B. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ – ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ**B1. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ρήματος****Ακούω και μιλώ** (σελ. 103)**1. Εντοπίστε τις προτάσεις που ακολουθούν στα αρχικά κείμενα:**

- α. «Ο Φρέντερικ Ρέμινγκτον ζωγράφισε τη χ αίτη και την ουρά». (κείμε. 2)
- β. «Το έπαθλο είναι η παγκόσμια επικράτηση». (κείμε. 3)
- γ. «Ίσως έχεις γάτα ή σκύλο στο σπίτι». (κείμε. 2)
- δ. «Η κίνηση των στρατιωτικών δυνάμεων έχει έναν ρεαλισμό». (κείμε. 3)
- ε. «Ζωγράφισε δίνοντας του ζώου δύναμη και πνοή». (κείμε. 2)

2. Από τις υπογραμμισμένες λέξεις βρείτε ποιες απαντούν στην ερώτηση ποιος και πείτε σε ποια πτώση βρίσκονται.

Στην ερώτηση **ποιος** απαντούν:

- α. Ο Φρέντερικ Ρέμινγκτον, β. Το έπαθλο, δ. Η κίνηση
- Οι λέξεις βρίσκονται σε **ονομαστική πτώση**.

3. Από τις υπογραμμισμένες λέξεις βρείτε ποιες απαντούν στην ερώτηση ποιον ή τι και πείτε σε ποια πτώση βρίσκονται.

- Στην ερώτηση **τι** απαντά: η παγκόσμια επικράτηση σε πτώση **ονομαστική**.
- Στην ερώτηση **ποιον ή τι** απαντά : του ζώου, σε πτώση **γενική**
- Στην ερώτηση **ποιον/τι** απαντούν : τη χ αίτη και την ουρά, γάτα ή σκύλο, έναν ρεαλισμό, δύναμη και πνοή, και βρίσκονται σε πτώση **αιτιατική**.

4. Ποια από τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά είναι υποκείμενα, ποια αντικείμενα και ποια κατηγορούμενα; (Αν χρειάζεστε βοήθεια, μπορείτε να ανατρέξετε στην [ενότητα 4](#).)

- **Υποκείμενα:** *Ο Φρέντερικ Ρέμινγκτον, Το έπαθλο, Η κίνηση*

- **Αντικείμενα:** τη χ αίτη και την ουρά, γάτα ή σκύλο, έναν ρεαλισμό, του ζώου, δύναμη και πνοή.
- **Κατηγορούμενο:** η παγκόσμια επικράτηση.

B2. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ουσιαστικού

Ακούω και μιλώ (σελ. 104)

1. Εντοπίστε στα κείμενα τις φράσεις που ακολουθούν:

- α. «τα πόδια του αλόγου» (κείμεν. 2)
- β. «το άλογο ιπποδρομίας» (κείμεν. 2)
- γ. «όλα τα απαραίτητα σύνεργα για έναν μοντελιστή: χρώματα, αερογράφους, μπουγιές» (κείμεν. 5)
- δ. «από τον Παρθενώνα της Ακρόπολης της Αθήνας» (κείμεν. 1).

2. Βρείτε ποιες λέξεις προσδιορίζουν τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά. • Τι μέρη του λόγου είναι;

- α. «τα πόδια του αλόγου» (κείμεν. 2)
Η λέξη του αλόγου είναι ουσιαστικό και προσδιορίζει τη λέξη τα πόδια που είναι επίσης ουσιαστικό.

- β. «το άλογο ιπποδρομίας» (κείμεν. 2)
Η λέξη ιπποδρομίας είναι ουσιαστικό και προσδιορίζει τη λέξη το άλογο που είναι επίσης ουσιαστικό.

- γ. «όλα τα απαραίτητα σύνεργα για έναν μοντελιστή: χρώματα, αερογράφους, μπουγιές» (κείμεν. 5)

Οι λέξεις χρώματα, αερογράφους είναι ουσιαστικά και προσδιορίζουν τη λέξη τα σύνεργα που είναι επίσης ουσιαστικό.

- δ. «από τον Παρθενώνα της Ακρόπολης της Αθήνας» (κείμεν. 1).

Οι λέξεις της Ακρόπολης της Αθήνας είναι ουσιαστικά και προσδιορίζουν τη λέξη τον Παρθενώνα που είναι επίσης ουσιαστικό.

Θυμάμαι ότι...:

- Το υποκείμενο βρίσκεται πάντα σε πτώση **ονομαστική**. Το αντικείμενο σε πτώση **αιτιατική** ή **γενική**.
- Το κατηγορούμενο του υποκειμένου βρίσκεται σε πτώση **ονομαστική**.
- Το κατηγορούμενο του αντικειμένου βρίσκεται σε πτώση **αιτιατική**.

3. Σε ποιες πτώσεις βρίσκονται τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά και σε ποιες τα ουσιαστικά που προσδιορίζουν;

- α. τα πόδια (αιτιατική) του αλόγου (γενική)
- β. το άλογο (αιτιατική) ιπποδρομίας (γενική)
- γ. τα σύνεργα (αιτιατική) χρώματα, αερογράφους, μπογιές (αιτιατική)
- δ. τον Παρθενώνα (αιτιατική) της Ακρόπολης της Αθήνας (γενική)

4. Σε κάθε φράση, πείτε αν οι υπογραμμισμένες λέξεις βρίσκονται στην ίδια ή σε διαφορετική πτώση με τις λέξεις που προσδιορίζουν.

- Στη φράση **γ** οι υπογραμμισμένες λέξεις βρίσκονται στην **ίδια πτώση** με τη λέξη που προσδιορίζουν.
- Στις φράσεις **α**, **β**, **δ** οι υπογραμμισμένες λέξεις βρίσκονται σε **διαφορετική πτώση** από αυτές που προσδιορίζουν.

5. Σε ποια πτώση βρίσκονται οι ετερόπτωτοι προσδιορισμοί της δραστηριότητας 1;

Οι ετερόπτωτοι προσδιορισμοί βρίσκονται σε πτώση **γενική**.

6. Σημειώστε άλλους (τουλάχιστον 3) ετερόπτωτους προσδιορισμούς σε γενική που θα βρείτε στα κείμενα 1-5.

- Η ζωή του ανθρώπου (κείμεν. 1)
- Το Μουσείο του Βατικανού (κείμεν.1)
- σκονισμένη πλαγιά του λόφου (κείμεν.2)
- την ηθική πλευρά του ζητήματος (κείμεν. 3)
- άρματα μάχης (κείμεν. 3)
- το ρέμα του Κηφισού (κείμεν. 5)
- στην άμμο του ποταμού (κείμεν. 5)

Διαβάζω και γράφω (σελ. 105)

1. Γράψτε στο τετράδιό σας τουλάχιστον ένα παράδειγμα ετερόπρωτου προσδιορισμού σε γενική που να εκφράζει τον κτήτορα, τον δράστη ή τον αποδέκτη μιας ενέργειας, τον τόπο, τον χρόνο, τις διαστάσεις, την ιδιότητα και τον σκοπό ή τη χρήση. • Αντλήστε τα παραδείγματα από τα [κείμενα 1-5](#).

- κτήτορα: το παλάτι του Τσάρου, η ζωή του ανθρώπου
- δράστη μιας ενέργειας: μονομαχία των Γιατρών ,ταξινόμηση των μονάδων,
- αποδέκτης μιας ενέργειας: εικονογράφηση του βιβλίου
- ιδιότητα: Μουσεία Τέχνης, Φυσικής Ιστορίας..., άλογο ιπποδρομίας
- χρήση: άρματα μάχης ,εγχειρίδιο τακτικής
- τόπος: Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Νέας Υόρκης ,Μουσεία του Βατικανού
- διαστάσεις: έκταση 7 στρεμμάτων

2. Στον προφορικό λόγο θα χρησιμοποιούσατε αυτές τις γενικές που βρήκατε στα κείμενα; • Ποιες ναι; • Ποιες όχι; • Πώς αλλιώς θα διατυπώνατε αυτές που δε θα χρησιμοποιούσατε;

- Στον προφορικό λόγο θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε τις περισσότερες από αυτές τις γενικές.
- Χρησιμοποιούμε: το παλάτι του Τσάρου, η ζωή του ανθρώπου μονομαχία των Γιατρών ,ταξινόμηση των μονάδων, εικονογράφηση του βιβλίου Μουσεία Τέχνης, Φυσικής Ιστορίας..., άλογο ιπποδρομίας άρματα μάχης ,εγχειρίδιο τακτικής Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Νέας Υόρκης ,Μουσεία του Βατικανού έκταση 7 στρεμμάτων
- Υπάρχουν όμως και γενικές που μπορεί να διατυπωθούν και με άλλον τρόπο: π.χ. το *άλογο ιπποδρομίας* μπορεί να γίνει: *είναι άλογο που χρησιμοποιείται στις ιπποδρομίες*, τα *άρματα μάχης*: *τα άρματα που χρησιμοποιούνται σε μια μάχη*, Τα *Μουσεία του Βατικανού*: *τα Μουσεία τα οποία βρίσκονται στο Βατικανό* ή απλώς με προθετική φράση: *στο Βατικανό*.

Ακούω και μιλώ (σελ. 105)

1. Στο σκίτσο συνομιλούν ο Γιώργος και ο Νίκος. Διαβάστε τι λένε και συμπληρώστε την πρόταση που ακολουθεί προσθέτοντας μόνο μία ονοματική φράση:

Χθες ο Γιώργος είδε τον Γιαννακόπουλο , τον ποδοσφαιριστή.

2. Η ονοματική φράση που προσθέσατε ποιο ουσιαστικό προσδιορίζει; • Σε ποια πτώση τη βάλατε; • Για ποιο λόγο; • (Για να απαντήσετε, να σκεφτείτε σε ποια πτώση βρίσκεται το ουσιαστικό που προσδιορίζει).

- Η ονοματική φράση, ο ποδοσφαιριστής, προσδιορίζει το ουσιαστικό τον Γιαννακόπουλο.
- Είναι σε πτώση αιτιατική.
- Βάλαμε σε ονομαστική τη φράση τον ποδοσφαιριστή, επειδή είναι σε αιτιατική και η λέξη που προσδιορίζει.

3. Η ονοματική φράση που προσθέσατε (προσδιορισμός) αποτελεί έννοια πιο γενική ή πιο συγκεκριμένη από το ουσιαστικό που προσδιορίζει; • Τι είδους πληροφορία προσθέτει ο προσδιορισμός;

- Η ονοματική φράση που προσθέσαμε αποτελεί έννοια πιο γενική από το ουσιαστικό που προσδιορίζει.
- Ο προσδιορισμός αυτός δίνει ένα ιδιαίτερο γνώρισμα (ποδοσφαιριστής) στο ουσιαστικό που προσδιορίζει (Γιαννακόπουλος).

4. Δείτε τώρα την πρόταση: «Στο Models Fasma... μπογιές» (κείμεν. 5). • Η ονοματική φράση «χρώματα, αερογράφους, μπογιές» ποιο ουσιαστικό προσδιορίζει; • Το ουσιαστικό αυτό έχει έννοια πιο γενική και αόριστη ή πιο συγκεκριμένη από την υπογραμμισμένη ονοματική φράση (προσδιορισμό); • Επομένως, τι είδους πληροφορία προσθέτει ο προσδιορισμός;

Η ονοματική φράση «χρώματα, αερογράφους, μπογιές» προσδιορίζει το ουσιαστικό «σύνεργα».

5. «Εκείνη την ώρα περνούσε ένα κοπάδι χελιδόνια» (κείμεν. 4): Το υπογραμμισμένο ουσιαστικό ποιο ουσιαστικό προσδιορίζει; • Βρίσκεται στην ίδια πτώση με αυτό; • Τι είδους πληροφορία προσθέτει;

- Το υπογραμμισμένο ουσιαστικό «χελιδόνια» προσδιορίζει το ουσιαστικό «κοπάδι».
- Τα δύο ουσιαστικά βρίσκονται στην ίδια πτώση.
- Το ουσιαστικό χελιδόνια διασαφηνίζει και προσδιορίζει την έννοια του ουσιαστικού κοπάδι, που είναι μια γενική έννοια.

Διαβάζω και γράφω (σελ. 106)

1. Υπογραμμίστε την ονοματική φράση που λειτουργεί ως ομοιόπτωτος προσδιορισμός στο τέλος του κειμένου 6. • Ποια ονοματική φράση προσδιορίζει; • Σε ποια πτώση βρίσκονται ο προσδιορισμός και η ΟΦ που προσδιορίζει; • Ο ομοιόπτωτος αυτός προσδιορισμός είναι παράθεση ή επεξήγηση; • Τι είδους πληροφορία προσθέτει;

- Η ονοματική φράση που λειτουργεί ως ομοιόπτωτος προσδιορισμός είναι η : ο 29χρονος μαέστρος της καμεράτας.
- Η ονοματική φράση που προσδιορίζει είναι η: ο Αλέξανδρος Χαλάψης.
- Η πτώση στην οποία βρίσκονται ο προσδιορισμός και η ΟΦ που προσδιορίζει είναι η ονομαστική.
- Ο προσδιορισμός είναι παράθεση.
- Η παράθεση προσθέτει ένα γνωστό και ιδιαίτερο γνώρισμα στο ουσιαστικό που προσδιορίζει.

2. Στην πρόταση «όπως μας λέει... της καμεράτας» μπορείτε να κάνετε τις αναγκαίες αλλαγές, ώστε να γίνει η παράθεση επεξήγηση; • Τι αλλάξατε; • Για ποιο λόγο;

Παράθεση: «όπως μας λέει ο Αλέξανδρος Χαλάψης, ο 29χρονος μαέστρος της καμεράτας».

Επεξήγηση: «όπως μας λέει ο 29χρονος μαέστρος της καμεράτας, ο Αλέξανδρος Χαλάψης».

- Κατά τη μετατροπή της παράθεσης σε επεξήγηση, διατυπώνουμε την έκφραση έτσι ώστε να έχουμε τη μετάβαση από το γενικό (ο μαέστρος της καμεράτας) στο ειδικό (ο Αλέξανδρος Χαλάψης).
- Αλλάξαμε δηλαδή τη θέση του ομοιόπτωτου προσδιορισμού με την ονοματική φράση που προσδιορίζει.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ακούω και μιλώ (σελ. 106)

1. Ας θυμηθούμε τι μάθαμε στην 4^η ενότητα: Τι ονομάζεται και με ποιον τρόπο γίνεται η παραγωγή των λέξεων;

Στην ελληνική γλώσσα για τη δημιουργία νέων λέξεων χρησιμοποιούμε την παραγωγή και τη σύνθεση.

Η παραγωγή νέων λέξεων στη νέα ελληνική γλώσσα γίνεται **α)** με την προσθήκη του **επιθέματος** (ή παραγωγική κατάληξη) στο τέλος του θέματος μιας λέξης και **β)** με την προσθήκη του **προθέματος** στην αρχή του θέματος μιας λέξης.

2. Αναζητήστε στα **εισαγωγικά κείμενα (1, 2, 3, 4)** πέντε (5) παράγωγα ουσιαστικά και επισημάνετε την παραγωγική κατάληξη-επιθήμα που παίρνουν. • Τι μέρος του λόγου είναι η λέξη, από την οποία παράγονται; Ας ξεκινήσουμε μαζί με ένα παράδειγμα:

ΛΕΞΗ	ΘΕΜΑ	ΠΡΟΘΗ- ΜΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΤΑΛΗΞΗ- ΘΕΜΑ	ΠΑΡΑΓΕΤΑΙ ΑΠΟ
1.δυνατότητα	δυνατ-		-ότητα	δυνατός: επίθετο
2.επικράτηση	κρατ-	επι-	-ηση	επικρατώ: ρήμα
3.μουσείο	μουσ-		-είο	μούσα: ουσιαστικό
4.εικονογράφηση	γραφ-		-ηση	εικονογράφω: ρήμα
5.επισκέπτης	επισκέπτ	επι-	-ης	επισκέπτομαι: ρήμα
6.ισορροπία	ισορροπ-		-ία	ισορροπώ: ρήμα
7. πινελιά	πινέλ-		-ιά	πινέλο: ουσιαστικό
8. σύνεργα	σύνεργ-	συν-	-α	έργο: ουσιαστικό

Διαβάζω και γράφω (σελ. 107)

1. «Στο **κείμενο 3** υπογραμμίστε πέντε (5) παράγωγα ουσιαστικά τα οποία προέρχονται από ρήματα. • Τι δηλώνουν αυτά τα παράγωγα ουσιαστικά, όταν συσχετίζονται με τη σημασία των ρημάτων από τα οποία προέρχονται;
- α. **επικράτηση:** από το ρ. *επικρατώ*, δηλώνει ενέργεια
β. **σχεδιασμός:** από το ρ *σχεδιάζω*: δηλώνει ενέργεια
γ. **απόδοση:** από το ρ *αποδίδω*, δηλώνει ενέργεια
δ. **εξέλιξη:** από το ρ *εξελίσσω*, δηλώνει ενέργεια
ε. **αναβαθμίσεις:** από το ρ *αναβαθμίζω*, δηλώνει ενέργεια
2. Υπογραμμίστε τις παραγωγικές καταλήξεις-επιθήματα των παρακάτω παράγωγων ουσιαστικών και σε διπλανή στήλη γράψτε ποια είναι η σημασία τους (τι δηλώνουν).

Παράγωγες λέξεις	Παραγωγική κατάληξη-επίθημα	Σημασία
μουσείο (κείμεν. 1)	-είο	τόπος
σχολείο(κείμεν. 4)	-είο	τόπος
μπαρουτάδικο (κείμεν. 4)	-ικο	τόπος
νοημοσύνη (κείμεν. 3)	-ύνη	ιδιότητα
πινελιά (κείμεν. 2)	-ιά	ενέργεια

3. Αν επισκεφτείτε ένα μουσείο (κείμεν. 1), μια έκθεση ζωγραφικής (κείμεν. 2) ή φωτογραφίας, ένα κατάστημα ηλεκτρονικών παιχνιδιών (κείμεν. 3), ή έναν συναυλιακό χώρο (κείμεν. 6), ποιους από τους παρακάτω θα βρείτε να εργάζονται εκεί;

ξεναγός, ταμίας, πωλητής, διευθυντής, εργάτης, ψιλικατζής, προγραμματιστής, χορευτής, φωτογράφος, ζωγράφος, πιανίστας, παίκτης, διανομέας, καθηγητής, καθαριστής

Στο μουσείο: ξεναγός, ταμίας, πωλητής, διευθυντής, εργάτης, φωτογράφος, καθηγητής, καθαριστής.

Στην έκθεση ζωγραφικής ή φωτογραφίας: ταμίας, διευθυντής, φωτογράφος, ζωγράφος, καθαριστής.

Στο κατάστημα ηλεκτρονικών παιχνιδιών: ταμίας, πωλητής, διευθυντής, εργάτης, προγραμματιστής, παίκτης, καθαριστής.

Στον συναυλιακό χώρο: ταμίας, εργάτης, χορευτής, φωτογράφος, πιανίστας, καθαριστής.

4. Τα ουσιαστικά που ακολουθούν είναι θηλυκά παράγωγα που δηλώνουν επάγγελμα (= θηλυκά επαγγελματικά): *γλύπτρια, καμαριέρα, πιανίστα, τραγουδίστρια*. Γράψτε τις λέξεις από τις οποίες παράγονται και φτιάξτε μια λίστα με τις παραγωγικές καταλήξεις που χρησιμοποιούνται στα παραπάνω θηλυκά επαγγελματικά. • Γράψτε τα αντίστοιχα αρσενικά επαγγελματικά. Τι αλλαγές κάνατε στις καταλήξεις; • Αναζητήστε μερικά ουσιαστικά που να δηλώνουν επάγγελμα τα οποία να είναι κοινά στο αρσενικό και στο θηλυκό, π.χ. *ο / η ζωγράφος*.

Θηλυκό παράγωγο	Λέξη από την οποία παράγεται	Παραγωγική κατάληξη	Αρσενικό επάγγελμα
γλύπτρια	γλύφω(σκαλίζω)	-τρια	γλύπτης

καμαριέρα	κάμαρα	-ιέρα	καμαριέρης
πιανίστα	πιάνο	-ίστα	πανίστας
τραγουδίστρια	τραγούδι	-ίστρια	τραγουδιστής

- Για να σχηματίσουμε τα αρσενικά αλλάζουμε μόνο την κλιτική κατάληξη, ώστε να συμφωνεί με την κλίση των αρσενικών.
- αρσενικά – θηλυκά : ο, η ζωγράφος, ο, η , βουλευτής, ο, η φαρμακοποιός, ο/η τροχονόμος, ο/η αστυνόμος, ο/η δικηγόρος, ο/η συγγραφέας, ο/η ηθοποιός.

Ακούω και μιλώ (σελ. 107)

1. Τα κείμενα 3 και 4 διακρίνονται σε επιμέρους «ενότητες» οι οποίες ονομάζονται, όπως μάθατε στο Δημοτικό σχολείο, παράγραφοι. Πόσες και ποιες είναι οι παράγραφοι στα κείμενα αυτά;

Κείμενο 3 : 1^η παράγραφος: «Τρία κράτη... να χάνει», 2^η. παράγραφος «Ο τίτλος .. συστήματα», 3^η : «Αν και το λατρέψαμε... παιχνίδι».

Κείμενο 4: 1^η παράγραφος: «Απ' όλα τα χρόνια... στην άμμο του ποταμού», 2^η : «Κάποια στιγμή... αηδόνια», 3^η: «Καθίσανε ... να κελαηδούν», 4^η «Μονάχα στον Παράδεισο... θα τον ακολουθούσε παντοτινά».

2. Προσέξτε την εισαγωγή της πρώτης παραγράφου στο **κείμενο 4**. • Ποιο είναι το περιεχόμενό της; • Προαναγγέλλει αυτό που θα αναλυθεί στη συνέχεια; • Ελέγξτε τα ίδια πράγματα στην τρίτη παράγραφο του κειμένου 3.

Εισαγωγή της πρώτης παραγράφου του κειμένου 4: «Απ' όλα τα χρόνια στο σχολείο κι απ' όλα τα συμβάντα, ένα πράγμα σημάδεψε το Στάθη για όλη του τη ζωή: μια εκδρομή που τους πήγε η δασκάλα στο ρέμα του Κηφισού.»

• Η εισαγωγή αυτή αναφέρεται στο γεγονός που σημάδεψε τον Στάθη για όλη του τη ζωή , την εκδρομή που τους πήγε η δασκάλα στο ρέμα του Κηφισού, και προαναγγέλλει τις λεπτομέρειες, όσα δηλαδή θα αναλυθούν στις επόμενες παραγράφους.

3^η παράγραφος του κειμένου 3: (Εισαγωγή) Αν και το λατρέψαμε το παιχνίδι, έχουμε σοβαρές ενστάσεις.

Η εισαγωγή κάνει αναφορά στις ενστάσεις του συγγραφέα σχετικά με το παιχνίδι.

Τις ενστάσεις τις αναλύει στη συνέχεια της παραγράφου.

Διαβάζω και γράφω (σελ. 107)

1. Είδατε ότι η εισαγωγική πρόταση ή περίοδος μιας παραγράφου συνήθως προαναγγέλλει τι θα αναλυθεί παρακάτω, γι' αυτό ονομάζεται θεματική πρόταση. Διαβάστε ξανά τις προηγούμενες παραγράφους. • Στο υπόλοιπο μέρος τους αναλύεται αυτό που προαναγγέλλεται με τη θεματική πρόταση;

Στο υπόλοιπο μέρος των παραγράφων αναλύεται αυτό που προαναγγέλλεται από τις εισαγωγικές προτάσεις. Στην παράγραφο 1 του κειμένου 4 περιγράφεται η εκδρομή και το περιστατικό που σημάδεψε τον Στάθη. Στην παράγραφο 3 του κειμένου 3 αναλύονται οι ενστάσεις του συγγραφέα.

2. Πώς ολοκληρώνονται οι παράγραφοι αυτές; • Υπάρχει πρόταση που συνοψίζει όσα αναλύθηκαν ή όχι; • Γιατί συμβαίνει αυτό;

Στο κείμενο 4: στην 1^η παράγραφο δεν έχουμε κάποια πρόταση που να συνοψίζει όσα αναλύθηκαν, επειδή η παράγραφος αναφέρει τις λεπτομέρειες της εκδρομής των παιδιών συνεπώς δεν είναι απαραίτητη μια πρόταση που θα συνοψίζει όσα ήδη αναλύθηκαν.

Στο κείμενο 3: στην παράγραφο 3 η πρόταση που συνοψίζει αυτά που αναλύθηκαν είναι : «Αυτός είναι ο κύριος λόγος για τον οποίο δε θα επιλέγαμε το συγκεκριμένο παιχνίδι». Είναι μια πρόταση η οποία συνοψίζει τις ενστάσεις του συγγραφέα, συνεπώς είναι απαραίτητη η πρόταση αυτή γιατί περιέχει το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο συγγραφέας.

3. Σε κάθε παράγραφο του **κειμένου 4** υπογραμμίστε τις βασικές λέξεις, λέξεις-κλειδιά, όπως θα τις λέμε αποδώ και πέρα, και μετά σε μία πρόταση συμπυκνώστε το νόημα κάθε παραγράφου.

1^η παράγραφος: «Απ' όλα τα χρόνια... στην άμμο του ποταμού»: απ' όλα τα χρόνια στο σχολείο, σημάδεψε το Στάθη για όλη του τη ζωή: μια εκδρομή η δασκάλα στο ρέμα του Κηφισού.

Πλαγιότιτλος: Μια εκδρομή στο ρέμα του Κηφισού σημάδεψε για πάντα τον Στάθη.

2^η : «**Κάποια στιγμή... αηδόνια**», δασκάλα, ησυχία, κατοικία και πέρασμα πουλιών, χελιδόνια, σωπάστε ν' ακούσουμε τ' αηδόνια

Πλαγιότιτλος: Τα παιδιά κάνουν ησυχία για να ακούσουν το κελήδημα των αηδονιών.

3^η: «**Καθίσανε ... να κελαηδούν**»: η κυρία Σουμέλα, να τους μιλάει, χωριό, ρέμα με πλατάνια, Κολυμπάς κι ακούς τ' αηδόνια να κελαηδούν

Πλαγιότιτλος: Στο χωριό της κυρίας Σουμέλα Κολυμπάς στο ρέμα και ακούς τα αηδόνια να κελαηδούν.

4^η «Μονάχα στον Παράδεισο... θα τον ακολουθούσε παντοτινά»: Παράδεισο Κολυμπάει, και ν' ακούει, αηδόνια», έπλασε μέσα του τοπίο, δεν ήταν του κόσμου ετούτου, ακολουθούσε παντοτινά

Πλαγιότιτλος: Το τοπίο που έπλασε μέσα του ο Στάθης θα τον ακολουθεί σε όλη του τη ζωή.

4. Στο **κείμενο 2** εντοπίστε τα βασικά μέρη κάθε παραγράφου και γράψτε τον πλαγιότιτλό της.

1^η παράγραφος

Θεματική πρόταση: Εδώ υπάρχει δράση!

Λεπτομέρειες: Κοίταξε πώς γλιστράνε... Άγρια Δύση της Αμερικής.

Κατακλείδα: δεν υπάρχει

Πλαγιότιτλος: Η απόδοση της κίνησης σε ένα άλογο και τον καβαλάρη του από τον ζωγράφο Φρ. Ρέμινγκτον.

2^η παράγραφος

Θεματική πρόταση: Το περσικό άλογο ... πραγματικά πολύ κομψοί.

Λεπτομέρειες: Υπάρχει κάτι στην καμπύλη του λαιμού του αλόγου... να αισθανθείς ότι είναι αληθινό.

Κατακλείδα: δεν έχει

Πλαγιότιτλος: Το ενδιαφέρον του ζωγράφου για τη διακοσμητική αξία της ζωγραφικής παράστασης ενός αλόγου και του αναβάτη του.

3^η παράγραφος

Θεματική πρόταση: Κοίταξε το περήφανο άλογο ιπποδρομίας στον πίνακα του Ζερικό.

Λεπτομέρειες: Πόσο όμορφο είναι! ... για να κάνει την εικόνα πιο πιο συναρπαστική.

Κατακλείδα: δεν έχει

Πλαγιότιτλος: Ένα άλογο ιπποδρομίας, γεμάτο έξαψη και εκνευρισμό.

4^η παράγραφος

Θεματική πρόταση: Αυτό το άλογο φαίνεται πολύ εκνευρισμένο· μπορεί κανείς να διακρίνει το ασπράδι του ματιού του

Λεπτομέρειες: Ο ζωγράφος φόρτωσε...φαίνεται πιο ζωηρό, πιο γρήγορο, πιο ενεργητικό.

Κατακλείδα: Πράγματι...γρήγορο και δυνατό είναι!

Πλαγιότιτλος: Οι λεπτομέρειες του πίνακα κάνουν το άλογο να φαίνεται σαν να κινείται.

5^η παράγραφος

Θεματική πρόταση: Παρατήρησε και ζωγράφισε άλλα ζώα

Λεπτομέρειες: Ίσως έχεις γάτα ή σκύλο...ενός ζώου γεμάτου υγεία;

Κατακλείδα: Ζωγράφισε δίνοντας του ζώου δύναμη και πνοή.

Πλαγιότιτλος: Προτροπή να ζωγραφίσουμε κατοικίδια ζώα.

5. Γράψτε πλαγιότιτλους και διακρίνετε τα βασικά μέρη των παραγράφων στις αντίστοιχες ενότητες του μαθήματος της Ιστορίας και της Γεωγραφίας που έχετε να διαβάσετε αυτή την εβδομάδα.

α. Η ατμόσφαιρα είναι ένας «αέριος ωκεανός», ο οποίος γίνεται όλο και πιο αραιός όσο ανεβαίνουμε ψηλότερα. Το 99% της μάζας της ατμόσφαιρας είναι συγκεντρωμένο στα πρώτα 40 χλμ. από τη Γη. Ωστόσο, η ζώνη όπου μπορεί να αναπτυχθεί η ζωή φτάνει μόλις μέχρι τα 10-13 χλμ. ύψος. Σε μεγαλύτερα ύψη η ζωή είναι αδύνατη λόγω της έλλειψης οξυγόνου, του ψύχους και των ακτινοβολιών από το διάστημα. Η ατμόσφαιρα συγκρατεί την υπεριώδη ακτινοβολία και μέρος από την κοσμική ακτινοβολία. Δημιουργεί τους χρωματισμούς του ουρανού και των νεφών, ενώ ταυτόχρονα είναι το μέσο με το οποίο διαδίδεται ο ήχος και διαχέεται το φως. Χωρίς αυτήν ο ουρανός θα ήταν σκοτεινός, στη σκιά θα επικρατούσε απόλυτο σκοτάδι και τα αστέρια θα έλαμπαν με σταθερό φως νύχτα και μέρα. (Γεωγραφία, Α΄ Γυμνασίου)

Θεματική πρόταση: Η ατμόσφαιρα είναι... ψηλότερα.

Λεπτομέρειες: Το 99% της μάζας της ατμόσφαιρας... διαχέεται το φως.

Κατακλείδα: Χωρίς αυτήν ο ουρανός... νύχτα και μέρα.

Πλαγιότιτλος Η σημασία της ατμόσφαιρας για τη ζωή μας στη Γη.

β. «Δώρον του Νείλου» ονόμαζαν οι αρχαίοι Έλληνες την Αίγυπτο και είχαν απόλυτο δίκιο. Ο Νείλος, που πηγάζει σχεδόν από τον Ισημερινό, διασχίζει την Αίγυπτο σε μία απόσταση 1.000 χιλιομέτρων και την μεταβάλλει σε αληθινό σιτοβολώνα. Ο Νείλος είναι η μόνη οδός επικοινωνίας για την Αίγυπτο. Πλήθος πλοίων τον διασχίζουν. Συνηθισμένοι στη ναυσιπλοΐα οι Αιγύπτιοι διακινδυνεύουν και ταξίδια στην ανοιχτή θάλασσα. Πλέουν προς τις ακτές της Παλαιστίνης, απ' όπου προμηθεύονται ξυλεία. Όμως τακτικά ο Νείλος πλημμυρίζει και τα νερά του κατακλύζουν τις γύρω περιοχές.

Θεματική πρόταση: «Δώρον του Νείλου»...την Αίγυπτο και είχαν απόλυτο δίκιο.

Λεπτομέρειες: Ο Νείλος...τις γύρω περιοχές.

Κατακλείδα: δεν έχει

Πλαγιότιτλος Η σπουδαιότητα του Νείλου για την αρχαία Αίγυπτο.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Χωρισμένοι σε ομάδες αναζητήστε στο λεξικό παράγωγα ουσιαστικά με βάση τις παραγωγικές καταλήξεις-επίθημα που σας δίνονται. Σε διπλανές στήλες καταγράψτε τη σημασία τους (τι δηλώνουν τα παράγωγα αυτά) και από ποια μέρη του λόγου προέρχονται (ουσιαστικό, ρήμα ή επίθετο).

Παραγωγική κατάληξη-επίθημα	Παράγωγη λέξη	Σημασία	Παράγονται από
-έας	κουρέας συγγραφέας	επάγγελμα	κουρεύω συγγράφω (ρhm.)
-ιάρης	καρβουνιάρης	επάγγελμα	κάρβουνο (ουσ.)
-ίτης	Ανατολίτης Πολίτης	εθνικό/ πατριδωνυμικό	Ανατολή Πόλη (ουσ.)
-ιστής	βουδιστής ανθρωπιστής	οπαδός, θιασώτης κάποιας ιδέας	Βούδας άνθρωπος (ουσ.)
-τήρι	κλαδευτήρι ξυπνητήρι	όργανο	κλαδεύω ξυπνώ (ρhm.)
-τήριο	εργαστήριο	τόπος όπου γίνεται μια ενέργεια	εργάζομαι (ρhm.)
-εία	κολακεία γοητεία	ενέργεια/αποτέλεσμα ενέργειας	κολακεύω γοητεύω (ρhm.)
-ιμο	βάψιμο	ενέργεια	βάφω (ρhm.)
-μός	λυτρωμός σκοτωμός	ενέργεια/ αποτέλεσμα ενέργειας	λυτρώνω σκοτώνω (ρhm.)
-μη	δοκιμή	ενέργεια/ αποτέλεσμα ενέργειας	δοκιμάζω (ρhm.)
-ειο	γραφείο	τόπος	γράφω (ρhm.)
-ότητα	αθωότητα απλότητα	ιδιότητα	αθώος απλός (επίθ.)
-άρα	γυναικάρα φωνάρα	μεγεθυντικό	γυναίκα φωνή(ουσ.)
-ούλα	βρυσούλα	υποκοριστικό	βρύση(ουσ.)

ΣΤ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ**Ακούω και μιλώ** (σελ. 109)

1. Έχετε κάποια αγαπημένη δημιουργική απασχόληση (κάποιο παιχνίδι που γεμίζει ευχάριστα τις ώρες σας, κάποιο μουσικό όργανο που μαθαίνετε) ή συμμετέχετε σε κάποια περιβαλλοντική ή άλλη ομάδα εξορμήσεων στη φύση; • Οποιαδήποτε κι αν είναι η αγαπημένη σας ασχολία, συζητήστε στην τάξη: α. Πότε και πώς αρχίσατε να ασχολείστε με αυτή; β. Τι σας προσφέρει; γ. Γιατί σας αρέσει;

(Ακολουθεί ένα σχεδιάγραμμα με ενδεικτικό θέμα δημιουργικής απασχόλησης. Κάθε μαθητής μπορεί να γράψει για την αγαπημένη του δραστηριότητα που μπορεί να είναι, εκτός από τον αθλητισμό, η ζωγραφική, η ποίηση, το διάβασμα, ο κινηματογράφος κ. ά.)

Πρόλογος: (Ποια είναι η αγαπημένη μου δημιουργική απασχόληση)

Αγαπημένη μου δραστηριότητα είναι ο αθλητισμός και ειδικά το μπάσκετ. Τυχαία μπήκα σε ένα γήπεδο όταν ήμουν 6 ετών και από τότε ασχολούμαι συστηματικά με το άθλημα αυτό. Τέσσερις φορές την εβδομάδα προπόνηση και μια μέρα την εβδομάδα επίσημοι αγώνες.

(Τι μου προσφέρει)

1^η παράγραφος: Το μπάσκετ, και γενικά η ενασχόληση με τον αθλητισμό, με δυναμώνει και μου εξασφαλίζει υγεία, ευεξία και καλή σωματική κατάσταση, με βοηθά να είμαι σε ετοιμότητα, σε προσοχή και να αυξάνω τις αντοχές μου.

Με προφυλάσσει από άλλες επιβλαβείς συνήθειες (κάπνισμα, ναρκωτικά) στις οποίες παρασύρονται πολλοί νέοι της ηλικίας μου.

Με βοηθά να καλλιεργώ ψυχικές αρετές όπως η άμιλλα, η υπομονή, η επιμονή, επίσης να μαθαίνω να πειθαρχώ σε κανόνες και να έχω αυτοσυγκράτηση. Πάνω από το εγώ μου να τοποθετώ το συμφέρον της ομάδας και τη συνεργασία των μελών της για την επίτευξη του κοινού μας στόχου.

Η έντονη εναλλαγή συναισθημάτων χαράς, λόγω μιας νίκης, και λύπης, λόγω κάποιας ήττας, με βοηθά να μάθω να ελέγχω τα συναισθήματά μου και να διαχειρίζομαι με ωριμότητα τις διάφορες καταστάσεις.

2^η παράγραφος: Το άθλημα αυτό μου αρέσει γιατί:

Ξεφεύγω από την πίεση των μαθημάτων του σχολείου και του φροντιστηρίου και κυρίως από τη ρουτίνα της καθημερινότητας.

Απολαμβάνω τη συμμετοχή μου στην ομάδα και τη στενή σχέση που αναπτύσσω με τους συμπαίκτες και τον προπονητή μου.

Μαθαίνω συνεχώς καινούρια πράγματα (κανόνες, τεχνικές, συστήματα...), αντιμετωπίζω νέες προκλήσεις και θέτω συνεχώς υψηλότερους στόχους.

Με γοητεύει και με κρατά σε εγρήγορση η εναλλαγή των συναισθημάτων κατά τη διάρκεια ενός αγώνα ενώ θεωρώ αξεπέραστη εμπειρία τη νίκη έπειτα από έναν αμφίτροπο αγώνα.

Επίλογος: Μακάρι να είχα περισσότερο χρόνο να αφιερώσω σ' αυτό το υπέροχο άθλημα.

Μακάρι να μην σταματήσω ποτέ να ασχολούμαι με αυτό το άθλημα.

2. **Φέρτε στην τάξη 4-5 βιβλία με ποιήματα.** • Αφού χωριστείτε σε ομάδες, διαβάστε ένα ποίημα που θα επιλέξετε στην ομάδα. • Συζητήστε με τα άλλα μέλη της ομάδας σας γιατί επιλέξατε το συγκεκριμένο ποίημα. • Τέλος, κάθε ομάδα θα διαβάσει στην τάξη το ποίημα που διάλεξε και θα εξηγήσει, όσο καλύτερα μπορεί, γιατί το επέλεξε.

Ποιητικές συλλογές από τις οποίες μπορείτε να διαβάσετε ποιήματα, αφού επιλέξετε αυτό που σας εκφράζει καλύτερα: **α.** Γιώργος Σεφέρης: Επί Ασπαλάθων, Η Στέρνα **β.** Γιάννης Ρίτσος: *Τέταρτη διάσταση, Η Κυρά των Αμπελιών, Δεκαοχτώ λιανοτράγουδα της πικρής πατρίδας, Ημερολόγιο εξορίας.* **γ.** Οδυσσέας Ελύτης: Ήλιος ο Ηλιάτορας, Άξιον Εστί, **δ.** Κωνσταντίνος Π. Καβάφης: Άπαντα (τόμ. 1 και 2).

3. **Είδατε αυτή την ανακοίνωση για την έκθεση που διοργανώνει το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.** Συζητήστε στην τάξη γιατί θα άξιζε να επισκεφτείτε αυτή την έκθεση.

- **Τι θα είχατε να κερδίσετε από μια τέτοια δραστηριότητα;**

Η επίσκεψή μας στην έκθεση αυτή θα είναι πολύ σημαντική γιατί:

α. Θα ταξιδέψουμε στον κόσμο των Αρχαίων Ελλήνων Μαθηματικών.

β. μέσα από τη συνάντηση της σύγχρονης με την αρχαία τεχνολογία θα κατανοήσουμε τη σημασία των μαθηματικών για όλες τις επιστήμες, αλλά και την εφαρμογή τους στην καθημερινή μας ζωή.

γ. θα γνωρίσουμε τη γέννηση και την ανάπτυξη των μαθηματικών στην αρχαία Ελλάδα με εύληπτο και ευχάριστο τρόπο.

Διαβάζω και γράφω (σελ. 96)

1. Βρείτε διάσημους πίνακες ζωγραφικής από βιβλία τέχνης ή το διαδίκτυο ή αρχαία ελληνικά αγάλματα από το βιβλίο της Ιστορίας σας και περιγράψτε τι απεικονίζουν. • Διαβάστε τις περιγραφές σας στους συμμαθητές σας, οι οποίοι θα πρέπει να φανταστούν τον πίνακα. • Στη συνέχεια, δείξτε τους το έργο τέχνης που περιγράψατε. • Προσέξτε πολύ καλά τα συνδετικά ρήματα που θα χρησιμοποιήσετε, όπως και τα κατηγορούμενα. • Προσοχή επίσης αξίζει στους προσδιορισμούς με ουσιαστικό (ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους) που θα επιλέξετε για να κάνετε παραστατική την περιγραφή

Ανάγλυφο της «Σκεπτομένης» Αθηνάς

Από τα πιο γνωστά έργα, που είχαν αφιερωθεί στην Ακρόπολη και που σήμερα εκτίθενται στο Μουσείο του χώρου, είναι το ανάγλυφο που εικονίζει την Αθηνά «σκεπτομένη». Η λίθινη στήλη στην αρχαιότητα ήταν καλυμμένη με γαλάζιο χρώμα, επάνω στο οποίο προβαλλόταν η μορφή της θεάς. Η Αθηνά παριστάνεται όρθια, φοράει αττικό πέπλο και ανασηκωμένο κορινθιακό κράνος, χωρίς σανδάλια, με το δεξί πόδι σταθερό και το αριστερό χαλαρό, προς τα πίσω. Στρέφεται προς τα δεξιά, στηρίζοντας το δεξί της χέρι στο δόρυ και το αριστερό στη μέση της. Με σκυμμένο το κεφάλι κοιτάζει συλλογισμένη μια ορθογώνια στήλη που βρίσκεται μπροστά της πρόκειται για το ορόσημο του ιερού της ή μια επιτύμβια στήλη ή ένα κατάλογο λογαριασμών του ιερού της, σύμφωνα με τις υποθέσεις που έχουν διατυπωθεί. Η στάση της θεάς και η απόδοση του ενδύματός της είναι τυπικά γνωρίσματα του αυστηρού ρυθμού. Χαρακτηριστικά της εποχής είναι ακόμη, η έντονη εσωτερικότητα που μεταδίδει η μορφή, και η προσπάθεια του καλλιτέχνη να αποδώσει τα συναισθήματα της θεάς. Το ανάγλυφο θεωρείται έργο από κάποιο εργαστήριο της Αττικής των πρώιμων κλασικών χρόνων.

Ειδώλιο της μικρής «θεάς των όφρων»

Έξοχα δείγματα της μινωικής μικροπλαστικής αποτελούν τα αυτό το περίφημο αγαλματίδιο που απεικονίζει τη χθόνια μινωική θεά των όφρων, ίσως τη μητέρα θεά. Το αγαλματίδιο παριστάνει τη θεά όρθια, με ανασηκωμένα χέρια, να κρατάει από ένα φίδι στο καθένα. Φορεί το περίτεχνο μινωικό ένδυμα, το στενό περικόρμιο με

μανίκια που αφήνει ακάλυπτο το πλούσιο στήθος, και το μακρύ φόρεμα που διαχωρίζεται σε επτά επάλληλα οριζόντια επίπεδα και καλύπτεται με κοντή ποδιά, ενώ στο κεφάλι φορά χαμηλό περίτεχνο κάλυμμα, πάνω στο οποίο κάθεται ένας πάνθηρας. Η μορφή δεν χαρακτηρίζεται για την πλαστικότητα και την κίνησή της και οι σχετικά επίπεδες επιφάνειες ζωντανεύουν με τη βοήθεια εξωτερικών στοιχείων, όπως είναι το πλούσιο φόρεμα και το εντυπωσιακό κάλυμμα του κεφαλιού. Στο σχεδόν τριγωνικό πρόσωπο κατέχουν εξέχουσα θέση τα μεγάλα, εκφραστικά μάτια, που μεταδίδουν όλη την ένταση της μορφής. Το ειδώλιο βρέθηκε μαζί με ένα δεύτερο, μεγαλύτερο της θεάς των όφρων και με πολλά ακόμη πολύτιμα αντικείμενα.

2. Συμμετείχατε σε μια δημιουργική δραστηριότητα (επίσκεψη σε μουσείο, εκδρομή στη φύση ή σε έναν αρχαιολογικό χώρο που σας άρεσε και σας συγκίνησε ιδιαίτερα, παρακολούθηση μιας μουσικής ή χορευτικής παράστασης, ενασχόληση με κάποιο παιχνίδι ομαδικό ή ατομικό κτλ.). Γράψτε ένα αφηγηματικό κείμενο δύο παραγράφων στο οποίο θα παρουσιάζετε τι έγινε στη δραστηριότητα αυτή και θα εξηγείτε στους συμμαθητές σας τους λόγους για τους οποίους σας ενθουσίασε. • Προσέξτε ιδιαίτερα τη δομή των δύο αυτών παραγράφων που θα γράψετε. Αφού γράψετε τα κείμενά σας, δώστε έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο.

Το καλοκαίρι αυτό πραγματοποίησα ένα μεγάλο μου όνειρο. Επισκέφτηκα μαζί με τον πολιτιστικό σύλλογο του δήμου μου τα Μετέωρα. Η εκδρομή μας στα Μετέωρα ξεκίνησε το πρωί από παρυφές του χωριού Καστρακίου κάτω από τα ερείπια της μονής Παντοκράτορος. Από εκεί, αφού περάσαμε ανάμεσα από τους θεόρατους βράχους φτάσαμε στην πίσω πλευρά των Μετεώρων και κάτω από την ανακαινισμένη μονή της Υπαπαντής και το ερειπωμένο μοναστήρι του Αγίου Δημητρίου. Το τελευταίο, όπως μάθαμε από τον ξεναγό μας, καταστράφηκε το 1808 από τους Οθωμανούς Τούρκους κατά τη διάρκεια τοπικής εξέγερσης υπό τον Ευθύμιο Βλαχάβα. Αφού κάναμε μία μικρή στάση να φάμε και να ξεκουραστούμε, συνεχίσαμε αυτήν την υπέροχη διαδρομή φτάνοντας στη μονή του Μεγάλου Μετεώρου, την οποία είχαμε επιλέξει να επισκεφτούμε.

Η Μονή του Μεγάλου Μετεώρου είναι μία από τις παλαιότερες και η μεγαλύτερη από τις υπάρχουσες σήμερα μετεωρίτικες μονές. Μόλις εισήλθαμε στο εσωτερικό της Μονής, στα δεξιά μας συναντήσαμε τον πύργο του βριζονίου, που στέγαζε το

μηχανισμό για το δίκτυο, το οποίο παλαιότερα χρησιμοποιούσαν οι μοναχοί για την πρόσβασή τους στη μονή, καθώς και το βαγεναρείο, δηλαδή το κελάρι της μονής, που σήμερα έχει διαμορφωθεί σε μουσείο αντικειμένων καθημερινής ζωής. Προχωρώντας ψηλότερα, αριστερά συναντήσαμε την εστία, την τράπεζα και ανατολικά της το νοσοκομείο και γηροκομείο το οποίο κτίστηκε το 1572. Δεξιά βρίσκονται το καθολικό και τα παρεκκλήσια. Όμως εκείνο που με εντυπωσίασε περισσότερο από όλα ήταν ο ζωγραφικός διάκοσμος και η απίστευτη ομορφιάς αιογραφίες της μονής. Φεύγοντας από τη Μονή του Μεγάλου Μετεώρου, περάσαμε από τη μοναστήρι του Βαρλαάμ και κατηφορίσαμε έπειτα το λιθόστρωτο μονοπάτι των μοναχών πίσω προς το Καστράκι και τον Άγιο Γεώργιο τον Μανδηλαρά. Όταν τελείωσε η εκδρομή ήμουν τόσο ενθουσιασμένος με αυτά που είχα δει που σχεδόν δεν έδωσα σημασία στην κούραση που σιγά σιγά έκανε τα μάτια μου να κλείνουν...

Πλαγιότιτλοι

1^η παράγραφος: Εκδρομή στα Μετέωρα.

2^η παράγραφος: Περιγραφή της Μονής του Μεγάλου Μετεώρου.

2. Διαβάσατε σε μια εφημερίδα ένα άρθρο που καταδικάζει τα ηλεκτρονικά παιχνίδια τονίζοντας τις αρνητικές πλευρές τους. • Γράψτε μια επιστολή-απάντηση στην εφημερίδα, υποστηρίζοντας την άποψη ότι τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορούν να έχουν και θετική πλευρά και να ωφελούν τα παιδιά σε κάποιες περιπτώσεις.

Αγαπητό περιοδικό,

Με μεγάλη μου λύπη και έκπληξη διάβασα το άρθρο του συντάκτη σας σχετικά με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και τις καταστροφικές τους συνέπειες στην ψυχολογία των παιδιών. Αποφάσισα, λοιπόν, να σας γράψω για να εκφράσω τη γνώμη μου, ως υπερασπιστής των ηλεκτρονικών παιχνιδιών.

Είμαι 12 ετών και όπως για τα περισσότερα παιδιά της ηλικίας μου τα ηλεκτρονικά παιχνίδια αποτελούν από τις αγαπημένες μου ασχολίες. Και σε αντίθεση με ό,τι πιστεύετε εσείς και το περιοδικό σας, πιθανότατα και η πλειοψηφία των γονέων μας, τα παιχνίδια αυτά δεν έχουν μόνο αρνητικά, αντίθετα, μάλιστα, : είναι διασκεδαστικά, αναπτύσσουν τη φαντασία μας και μας εξοικειώνουν με την τεχνολογία. Αυξάνουν την αυτοπεποίθησή μας και αναπτύσσουν την ικανότητα μας να απομνημονεύουμε (δεν φαντάζεστε πόσα ονόματα έπρεπε να απομνημονεύσω στο τελευταίο μου παιχνίδι), να εξασκούμε σε ξένες γλώσσες, κυρίως στα αγγλικά, και να μαθαίνουμε απίστευτες λεπτομέρειες για πολιτισμούς διαφορετικούς από τον δικό μας. Τι καλύτερο δηλαδή για κάποιο παιδί που κάθεται σπίτι του και δεν έχει τι να κάνει;

Τα παιχνίδια αυτά επειδή είναι πολλά και με διαφορετικές υποθέσεις, μας δίνουν την ευκαιρία να αναλάβουμε πλήθος ρόλων και χαρακτήρων, όπως και ευκαιρίες για εξερεύνηση και περιπέτεια, την ώρα που οι δυνατότητες για παιχνίδι στις γειτονιές έχει περιοριστεί στο ελάχιστο. Οι περιπέτειες που ζούμε μέσα από τα παιχνίδια μας επιτρέπουν να πειραματιστούμε και να αντιμετωπίσουμε κινδύνους, καθώς επίσης και να διαχειριστούμε συναισθήματα και καταστάσεις όπως φόβο, αδυναμία, δύναμη, νίκη, χαρά, ήττα.

Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι πολλά από τα παιχνίδια αυτά είναι ομαδικά και μπορούν να παιχτούν online με τους φίλους μας αλλά και με παιδιά από άλλες χώρες. Αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουμε τις κοινωνικές μας δεξιότητες, να έρθουμε σε επαφή με διαφορετικούς ανθρώπους και να μάθουμε να συνεργαζόμαστε μαζί τους σεβόμενοι τη γνώμη και τις απόψεις τους. Ακόμα και το εικονικό παιχνίδι με τη σωστή αντιμετώπιση, μπορεί να αναπτύξει τη συνεργασία και την αλληλοϋποστήριξη μεταξύ των μελών μιας ομάδας.

Σίγουρα πολλά ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι βίαια. Όμως θα είναι άδικο να υποστηρίζετε ότι όλα τα ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι βίαια. Ξεχνάτε τα παιχνίδια στρατηγικής και τα παιχνίδια γνώσεων! Αλήθεια ο πετροπόλεμος που ήταν αγαπημένο παιχνίδι των παιδιών χρόνια πριν δεν ήταν βίαιος; Γενικά, πιστεύω ότι υπάρχουν θετικά και αρνητικά στοιχεία στα ηλεκτρονικά παιχνίδια και η επίλυσή τους φυσικά δεν είναι η απαγόρευση ή η κατάργησή τους αλλά η σωστή και με μέτρο χρήση τους!

φιλικά,

Πέτρος Γεωργίου

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

Ε. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Από τα πήλινα παιχνίδια της Αρχαιότητας στα σύγχρονα ηλεκτρονικά παιχνίδια»

- **▶ Ποια είναι η ιστορία και η εξέλιξη του παιχνιδιού στους αιώνες; Διερευνήστε το θέμα και φτιάξτε με τα στοιχεία, τα σκίτσα και τις φωτογραφίες, που θα συγκεντρώσετε, ένα άλμπουμ πολύ παιχνιδιάρικο!**
- **▶ Εργαστείτε σε ομάδες:**

Μια ομάδα θα αναζητήσει υλικό για το παιχνίδι στην Αρχαιότητα. Μια άλλη για το παιχνίδι στο Βυζάντιο. Η τρίτη ομάδα μπορεί να ασχοληθεί με το παιχνίδι στην Ευρώπη το 19ο και 20ό αι. Μια τελευταία ομάδα θα μπορούσε να ασχοληθεί με τα σύγχρονα ηλεκτρονικά παιχνίδια και να παρουσιάσει κάποιο αντιπροσωπευτικό από αυτά.

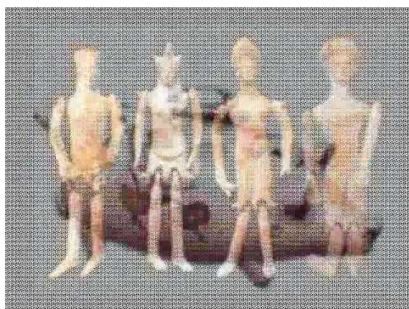
Θα ήταν καλό κάθε ομάδα –με τη βοήθεια του καθηγητή της Τεχνολογίας– να προσπαθήσει να κατασκευάσει ή έστω να βρει και να φέρει στην τάξη ένα παιχνίδι της εποχής που μελετά.

▶ Υλικό για την έρευνά σας μπορείτε να βρείτε σε ιστορικά βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, έντυπες και ηλεκτρονικές, στο διαδίκτυο, στις ηλεκτρονικές σελίδες μουσείων:

• Για το παιχνίδι στην αρχαία Ελλάδα μπορείτε να δείτε και να παρουσιάσετε τα παρακάτω βίντεο με αρχαία παιχνίδια:

<https://www.youtube.com/watch?v=lehEiU3nx5I>

<https://www.youtube.com/watch?v=pkRjhlZs69Y>

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%B9%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%B1_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1

- Πληροφορίες σχετικά με την ιστορική εξέλιξη του παιχνιδιού από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή θα βρείτε:

http://3lyk-polichn.thess.sch.gr/Olympiaki_paideia/paixnidia/paixnidia.htm

http://www.parkodeinosauron.gr/images/istoriki_ekseliksi.pdf

- Γενικά για τα παιχνίδια αλλά και για τα επιτραπέζια παιχνίδια στην αρχαιότητα μπορείτε να πάρετε πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο:

Κατά την αρχαιότητα, όπως και στη σύγχρονη εποχή, το παιχνίδι αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι τόσο της παιδικής ζωής όσο και της καθημερινότητας των ενηλίκων. Οι αρχαίοι Έλληνες γνώριζαν ποικίλα παιχνίδια, ατομικά και ομαδικά, όπως, επίσης, είχαν στην κατοχή τους και πλήθος αντικειμένων που χρησίμευαν ως παιχνίδια, τα λεγόμενα **αθύρματα**. Φιλόσοφοι, όπως ο Πλάτων, ήξεραν πολύ καλά την σπουδαιότητα του παιχνιδιού στη διαμόρφωση χαρακτήρα, ήθους και φυσικών δεξιοτήτων ενός ατόμου. Επίσης, πολλές φορές, στενή ήταν η σύνδεση του παιχνιδιού με τη θρησκεία και τις τελετουργίες της.

Αρχαία παιχνίδια βρίσκουμε σε τάφους, οικισμούς ή ιερά. Αρκετά όμως, όπως **κούκλες, μπάλες, γιογιό, σβούρες, τροχοί, κούνιες, τραμπάλες, πλοιάρια ή αμαξάκια** ήταν κατασκευασμένα από φθαρτά υλικά, από ύφασμα, δέρμα, ξύλο ή κερί και γι' αυτό το λόγο δεν διασώθηκαν. Παιχνίδι για βρέφη και νήπια είναι η κουδουνίστρα (πλαταγή/σειίστρο), με διάφορες μορφές και από διάφορα υλικά. Μπορούσε να λειτουργεί ως

παιχνίδι ή ως θρησκευτικό αντικείμενο με αποτρεπτικές για το κακό ιδιότητες, όταν κουδούνιζε καθώς την κουνούσαν. Οι πήλινες είχαν ποικίλα σχήματα, όπως ανθρώπων, καρπών ή ζώων. Κουδουνάκια μπορεί να χρησίμευαν ως παιχνίδια, στολίδια ή φυλαχτά των μικρών παιδιών. Με ομοιώματα αμαξών παίζουν αρκετές φορές τα αγόρια με παρόμοιο τρόπο όπως τα σημερινά παιδιά χρησιμοποιούν τα ομοιώματα αυτοκινήτων. Μερικές φορές πήλινα παιχνίδια σε μορφή ζώων, συνήθως αλόγων, συμπληρώνονταν με χωριστούς τροχούς, οι οποίοι προσαρμόζονταν σε δύο ξύλινους άξονες και τραβιόντουσαν με σχοινάκι, σαν ένα είδος ζωόμορφων αμαξιδίων.

Δημοφιλέστατο παιχνίδι για τα κορίτσια από

την αρχαιότητα μέχρι σήμερα παραμένουν οι κούκλες (πλαγγόνες). Έχουν σωθεί πήλινες, οστέινες ή ακόμα και μαρμάρινες κούκλες, ενώ υπήρχαν και άλλες από πιο φθαρτά υλικά όπως ξύλο, κερί, γύψο ή ύφασμα. Είναι είτε στατικές είτε με κινητά μέλη, τα λεγόμενα νευρόσπαστα. Στην κατηγορία αυτή θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε και τα διάφορα «ομοιώματα» ζώων, όπως σκυλιά, άλογα, βόδια, γουρούνια, χελώνες, πτηνά, ή και τα αντίγραφα αντικείμενων, τα οποία πιθανόν θα συνέθεταν στη διάρκεια ενός παιχνιδιού την εικόνα του καλά εξοπλισμένου «κουκλόσπιτου». Έτσι, καρεκλάκια, τραπεζάκια, μικρά αγγεία, παπουτσάκια και άλλα εξαρτήματα ή και μικρογραφίες ζώων έκαναν το παιχνίδι πιο διασκεδαστικό και συγχρόνως διδακτικό, καθώς τα παιδιά παίζοντας αντέγραφαν τον κόσμο των μεγάλων. Διαδεδομένα ομαδικά παιχνίδια για παιδιά και νέους στην αρχαιότητα, με ή χωρίς τη χρήση αντικειμένων κατά τη δραστηριότητα, υπήρξαν όσα παίζονταν με καρπούς, κότσια (αστραγάλους) ή μπάλες. Σήμερα εξακολουθούν να παίζονται παιχνίδια, όπως οι καβάλες ή το πισωκαβαλίκεμα, δηλαδή ο λεγόμενος στην αρχαιότητα εφεδρισμός, το κρυφτό (η αποδιδρασκίνδα), το κουτσό (ο ασκωλιασμός), τα αγάλματα (η ακινητίνδα), το μπιζ (ο κολλαβισμός) και η τυφλόμυγα (η μυίνδα ή χαλκή μυία). Τα παιχνίδια με μπάλες ήταν αγαπητά και σε μεγαλύτερες ηλικίες. Δεν ήταν άγνωστα και τα παιχνίδια με ζώα γενικά, ή και κάποιοι αγώνες μεταξύ ζώων, όπως οι κοκορομαχίες. Τα παιχνίδια που παίζονταν με αστραγάλους ήταν πολλά και ποικίλα. Το πιο απλό ήταν κάτι ανάλογο με τα σημερινά μονά-ζυγά (αρτιασμός), ενώ το συνηθέστερο ήταν ο αστραγαλισμός.

Ως αγαπημένο παιδικό παιχνίδι αναφέρεται και η μπάλα (δηλαδή η σφαίρα), που συντροφεύει και τους ενήλικες σε ποικίλα παιχνίδια. Κάποια θυμίζουν τα σημερινά, όπως το βόλεϊ, το ράγκμπι, το ποδόσφαιρο ή το χόκεϊ επί χόρτου. Στα πιο αγαπητά συγκαταλέγονται η απόρραξις και η ανακρουσία, όπου χτυπούν την μπάλα με δύναμη στο έδαφος ή στον τοίχο, την πιάνουν και την ξαναχτυπούν ωσότου χάσουν. Πολύ διασκεδαστικό παιχνίδι θεωρούνταν η ουρανία σφαίρα, όπου κάποιος πετούσε τη μπάλα στον ουρανό και οι άλλοι προσπαθούσαν να την πιάσουν πριν πέσει στο έδαφος. Για τους μεγαλύτερους σε ηλικία υπήρχαν, και κατά την αρχαιότητα φυσικά, τυχερά και επιτραπέζια παιχνίδια με τη βοήθεια κύβων (ζαριών). Με την ονομασία κυβεία αναφερόμαστε σε τυχερά παιχνίδια με ζάρια, που αποτελούν και τα κατεξοχήν παιχνίδια τύχης, με κύριο σκοπό το κέρδος. Αντίθετα, τα παιχνίδια πεσσείας μπορεί να παίζονταν και με τη βοήθεια κύβων, η μετακίνηση όμως των πεσσών (πιόνια ή πούλια) πάνω στον άβακα του παιχνιδιού, προϋπέθετε πνευματική διεργασία και ευστροφία εκ μέρους των παικτών. Και στις δύο περιπτώσεις, είτε της κυβείας είτε της πεσσείας, τα ζάρια ήταν, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι γνωστοί μέχρι σήμερα εξαέδροι κύβοι στις πλευρές των οποίων υπήρχαν, συνήθως, κύκλοι με στιγμές, σήμανση δηλωτική των αριθμών. Τα υλικά κατασκευής των ζαριών ήταν ποικίλα, όπως κόκαλο, πηλός ή διάφορα μέταλλα, ακόμη και χρυσός. Στα επιτραπέζια παιχνίδια πεσσείας δεν ήταν συνήθως αναγκαία η χρήση ζαριού, ήταν όμως απαραίτητα τα πιόνια/πούλια και ο άβακας. Σε αντίθεση με τους κύβους, οι οποίοι ρίπτονται, οι πεσσοί μετακινούνται. Η πεσσεία δεν ήταν ονομασία ειδικά για ένα μόνο παιχνίδι, αλλά αφορούσε ομάδα παιχνιδιών, από τα οποία γνωστότερα είναι τα πεντάγραμμα, ο διαγραμμασμός ή γραμμαί και η πόλις. Σε γενικές γραμμές θύμιζαν τα σημερινά πνευματικά παιχνίδια, όπως η τρίλιζα, η ντάμα ή το σκάκι, που

παίζονται μόνο με πιόνια, αν και για τα πεντάγραμμα υπάρχουν ενδείξεις ότι ίσως, κάποιες φορές, χρησιμοποιούνταν και κύβοι.

Οι πεσσοί ή ψήφοι παρουσίαζαν μεγάλη ποικιλία ως προς το σχήμα, το χρώμα και το μέγεθος, όπως άλλωστε και τα σύγχρονα πιόνια. Δύο παιχνίδια ενηλίκων, που σχετίζονται με το κρασί και τη λατρεία του Διονύσου, ιδιαίτερα αγαπητή στο χώρο της Μακεδονίας, υπήρξαν ο κότταβος, χαρμόσυνο ερωτικό, κυρίως, παιχνίδι, και ο ασκωλιασμός. Ο κότταβος είχε βασικά ως σκοπό να εκσφενδονίσει από την κούπα του ο πότης σε κάποιο καθορισμένο στόχο (δίσκο ή αγγείο), τις τελευταίες σταγόνες του κρασιού του. Διονυσιακού χαρακτήρα, αλλά περισσότερο λαϊκό, σε σχέση με τον κότταβο, παιχνίδι ήταν και ο ασκωλιασμός, με αρκετές παραλλαγές του (όπως το κουτσό). Όσοι συμμετείχαν, αρχικά επιχειρούσαν να πεδήσουν (ή και να τρέξουν) στο ένα μόνο πόδι και κατόπιν να ισορροπήσουν πάνω σε λαδωμένο ασκί γεμάτο με κρασί, το οποίο δινόταν ως βραβείο στον νικητή. Το παιχνίδι, με την ονομασία «ασκί», εξακολουθεί να παίζεται στην περιοχή της Ηπείρου με σκοπό τη διασκέδαση κατά τη διάρκεια των Απόκριων. πηγή: Καλλιόπη Ξανθοπούλου Αρχαιολόγος Α.Μ.Θ.

● **Για το παιχνίδι στην Ευρώπη:**

<http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=20205&sid=123>

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

- **▶** Οι πτώσεις μάς δείχνουν τη σχέση που μπορεί να έχει ένα ουσιαστικό με το ρήμα της πρότασης. Κάνετε τις σωστές αντιστοιχίσεις:

ονομαστική: υποκείμενο, κατηγορούμενο του υποκειμένου

αιτιατική: αντικείμενο, κατηγορούμενο αντικειμένου

γενική: αντικείμενο

- **▶** Η ονομαστική φράση που προσδιορίζει μια άλλη ονομαστική φράση μπορεί:
  - α.** είτε να βρίσκεται στην ίδια πτώση με αυτήν (οπότε λέγεται **ομοιώπτωτος** προσδιορισμός),
  - ο προσδιορισμός αυτός μπορεί
    - να προσθέτει ένα ιδιαίτερο και γνωστό γνώρισμα, (οπότε λέγεται **παράθεση**) ή

– να διασαφηνίζει το ουσιαστικό που προσδιορίζει
(οπότε λέγεται **επεξήγηση**)

β. είτε να βρίσκεται σε διαφορετική πτώση
(οπότε λέγεται **ετερόπλωτος** προσδιορισμός)

- οι προσδιορισμοί αυτοί βρίσκονται συνήθως σε πλάγια πτώση και έχουν διάφορες σημασίες,

π.χ. **του κτήτορα, του αποδέκτη μιας ενέργειας, του χρόνου, της ιδιότητας, του μέτρου, των διαστάσεων και μονάδων μέτρησης, του σκοπού ή της χρήσης** π.χ. άρματα μάχης (κείμεν. 3).

▶ Μια παράγραφος αποτελείται από τρία μέρη: α: θεματική πρόταση, β. Λεπτομέρειες, σχόλια γ. Κατακλείδα

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

Επιμέλεια: Αγγελική Χαιρέτη

...Πράξεις Παιδείας!